
Studiu explorator privind modalitatea de contabilizare și impozitare a monedelor virtuale de către firmele românești

---

Mirela PĂUNESCU,
Academia de Studii Economice, București,
E-mail: mirela.paunescu@cig.ase.ro

Motto: „Contabilitatea nu face profitul sau bilanțul mai volatile. Contabilitatea doar face mai transparentă volatilitatea câștigurilor.”

Diane Garnick

Rezumat

Pe măsură ce monedele virtuale devin mai frecvente și mai des folosite de diferiți utilizatori, companii sau persoane fizice, întrebarea dacă și cum se impozitează acestea nu mai poate fi ignorată. Creșterea și căderea monedei Bitcoin în ultimul an, creșterea numărului de oferte inițiale de monede (ICO) și creșterea numărului de monede virtuale care au fost lansate recent au făcut pe toată lumea fie foarte atentă la acest subiect. De aceea, în ultimul timp, tot mai multe autorități de reglementare au ales să prezinte clarificări cu privire la modul de contabilizare (și impozitare) a monedelor virtuale. România, din nefericire, nu este una dintre aceste țări care au ales să-și adapteze legislația pentru a ține cont de monedele virtuale. Ambiguitatea guvernează utilizarea monedelor virtuale, a naturii acestora și a regulilor de contabilizare pentru tranzacțiile care implică monede virtuale.

În această lucrare, analizăm dificultățile cu care se confruntă entitățile corporative care utilizează monede virtuale în activitatea lor și astfel trebuie să plătească impozit pe profit.

Cuvinte-cheie: Monedă virtuală, Bitcoin, contabilizare și raportare, impozitare

Clasificare JEL: M41

Vă rugăm să citați acest articol astfel:

Paunescu, M., (2018), Exploratory study on accounting and taxation of virtual currencies by Romanian companies, *Audit Financiar*, vol. XVI, no. 2(150)/2018, pp. 239-248, DOI: 10.20869/AUDITF/2018/150/009

Link permanent pentru acest document:

<http://dx.doi.org/10.20869/AUDITF/2018/150/009>

Data primirii articolului: 10.04.2018

Data revizuirii: 11.04.2018

Data acceptării: 13.04.2018

INTRODUCERE

Începem prin definirea monedei virtuale (VC de la virtual currency). Spre deosebire de monedele de modă tradiționale, cum ar fi moneda reală (care are o valoare intrinsecă) și moneda fiat (care este o formă general acceptată de bani emise de un guvern și care circulă într-o economie), VC are doar o formă digitală. Autoritatea Bancară Europeană (EBA) definește monedele virtuale drept „reprezentare digitală a valorii, care nu este emisă de o bancă centrală, o instituție de credit sau o instituție de bani electronici, care, în anumite circumstanțe, poate fi utilizată ca alternativă la bani”.

Cryptocurrencies, concepute pentru a înlocui numerarul, sunt o varietate de VC care utilizează tehnologia Blockchain și un registru descentralizat (ceea ce înseamnă, spre deosebire de monedele tradiționale, de obicei nici o autoritate de supraveghere nu controlează rețeaua, emiterea de noi unități sau valoarea de schimb).

Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN, 2013) explică în mod egal VC ca „un mijloc de schimb care funcționează ca o monedă în anumite medii, dar nu are toate atributele valutei reale. În special, moneda virtuală nu are statut legal de plată în nici o jurisdicție.”

În anul 2015, Banca Națională a României (BNR), într-o notă de avertizare, a declarat că VC nu reprezintă o monedă națională sau o valută străină, nu este o plată legală și nici o monedă electronică, ci este pur și simplu o modalitate alternativă de plată. În 2018, într-o altă notificare, BNR și-a menținut poziția inițială, dar a precizat suplimentar că VC se clasifică drept active speculative, extrem de volatile și riscante.

În prezent, nu există o definiție general acceptată pentru VC. Cu toate acestea, lipsa unei reglementări explicite pentru VC nu implică faptul că utilizarea acestuia este ilegală.

Chiar dacă VC-urile au apărut cu ani în urmă (Satoshi Nakamoto a creat Bitcoin în 2009), autoritățile de reglementare pare că așteptau să vadă cum va evolua noul mod de a plăti și de a investi, înainte de a le lua în serios. Când VC a devenit un subiect de actualitate, o mulțime de afaceri s-au dezvoltat în jurul lor. În timp, s-au creat diferite platforme pentru a transfera sau a schimba VC, au apărut forme de exploatare a VC, tot mai multe companii acceptă VC și chiar utilizează VC

pentru a-și plăti achizițiile, iar unele fonduri de investiții pun o mulțime de bani în VC, sperând să raporteze o rată mare de rentabilitate pentru investiția lor.

În prezent, este clar că autoritățile de reglementare ar trebui să introducă și să normalizeze cadrul legal pentru utilizarea criptomonedelor, deoarece există o lipsă de reglementare pentru raportarea financiară a VC. Din cauza incertitudinii, entitățile raportoare prezintă monedele digitale deținute în diverse moduri, cum ar fi ca parte a stocurilor, a echivalentelor de numerar, ca instrumentele financiare sau chiar ca imobilizările necorporale, în funcție de politica lor contabilă.

1. Revizuirea literaturii de specialitate

În prezent, am găsit doar câteva articole relevante privind contabilitatea pentru VC. Unul dintre motive poate fi că, și dacă monedele virtuale au fost prezente în știrile din ultimii doi ani, doar recent au devenit un trend. Principalele direcții de cercetare au fost impactul Bitcoin și al altor criptomonede asupra modelului de business folosit de companii, modul în care VC vor întrerupe afacerea, riscurile de securitate cibernetică implicate pentru companiile care folosesc VC și explicația din spatele variației prețurilor diferitelor VC-uri. Kokina (2017) prezintă o imagine de ansamblu asupra practicilor legate de tehnologia Blockchain în marile firme de contabilitate și, ca parte a procesului, oferă o ilustrare foarte detaliată a tehnologiei din spatele VC. Articolul este util în special întrucât explică modul în care Bitcoin funcționează, care este activitatea „minerilor”, modul în care pot fi stocate VC și care sunt unele dintre cele mai semnificative riscuri asociate cu utilizarea lor. Venter (2016) face una dintre cele mai ample analize ale tratamentului contabil folosit pentru a raporta Bitcoin și identifică argumentele pro și contra, în cazul tuturor scenariilor. El consideră că este timpul ca IASB să revizuiască și unele dintre vechile standarde, cum ar fi IAS 2 sau IAS 38. De asemenea, el reflectă faptul că lipsa reglementării de către IASB conduce la o inconsecvență în tratamentul contabil utilizat de diferite entități raportoare. Venter concluzionează că IASB ar trebui să ofere orientări clare privind contabilitatea monedelor digitale și să abordeze, de asemenea, problema mai importantă a activelor necorporale și a mărfurilor deținute în scopuri investiționale. Practicienii au publicat, de asemenea, mai multe articole pe această temă, identificând cele mai

comune metode contabile utilizate și evaluând în mod critic argumentele pro și contra pentru ele (Berchowitz 2017, Kam 2017).

În concordanță cu constatările lui Albu (Albu ș.a., 2011), am remarcat, la rândul nostru, că societățile Big 4 se numără printre primele companii care au publicat articole ce subliniază nevoia de îndrumare cu privire la principiile contabilității și fiscalității aplicabile sau care ridică noi întrebări fără un răspuns clar în absența unei reglementări specifice. Petre (Deloitte, 2017) semnalează că, în opinia sa, câștigurile obținute din utilizarea VC sunt impozabile iar, datorită incertitudinii din jurul criptomonedelor, entitățile care utilizează VC sunt expuse unor riscuri fiscale ridicate. De asemenea, el ridică câteva întrebări la care autoritatea fiscală ar trebui să răspundă pentru a clarifica tratamentul fiscal al VC. Milicev (EY, 2018) detaliază aspectele pe care trebuie să le ia în considerare o societate, din perspectivă fiscală, înainte să lanseze o ICO. Într-un alt articol (2018) el analizează, de asemenea, principiile de impozitare aplicabile câștigurilor realizate de persoane fizice din VC. Sincu (2018) prezintă pentru prima dată un cadru pentru impozitarea câștigurilor obținute din VC și identifică factorii care trebuie luați în considerare înainte de a decide asupra impozitului aplicabil. El concluzionează că viața reală este cu mult mai avansată față de legislația fiscală și că este nevoie ca autoritatea fiscală din România să accelereze procesul de reglementare a impozitării VC.

Din câte știm, studiul nostru este prima lucrare de cercetare care se axează pe contabilizarea VC în România, în special din perspectiva unei companii care aplică standardele românești de contabilitate (RAS) și nu IFRS.

2. Metodologia de cercetare

Prezenta lucrare analizează principiile contabile aplicabile tranzacțiilor care utilizează VC în România, în funcție de cadrul de raportare utilizat de entitatea raportoare. După ce vom enumera cele mai frecvente politici contabile utilizate de entitățile care aplică IFRS și vom analiza argumentele pro și contra lor, ne vom concentra pe opțiunile disponibile pentru companiile care aplică RAS.

Folosind argumente de tip critic și empiric, vom explora dacă în prezent cadrul de raportare pentru companiile care aplică RAS permite clasificarea monedelor virtuale

în clase de active deja definite și dacă există reguli privind evaluarea și măsurarea acestora, vom investiga alegerile oferite de RAS și vom identifica provocările legate de utilizarea uneia sau a altei opțiuni.

Argumentarea noastră ia în considerare numeroasele moduri în care entitățile pot obține sau utiliza VC.

Contribuția adusă de această lucrare rezultatelor cercetării deja existente constă în analiza critică a altor aspecte care nu au fost acoperite de studiile anterioare, cum ar fi posibilul tratament contabil pentru entitățile care aplică RAS, utilizează VC, precum și identificarea unui cadru care ar trebui să fie utilizat de entități pentru a determina metoda contabilă cea mai adecvată. Din cunoștințele noastre, acesta este și primul articol care studiază impozitarea entităților corporative care utilizează VC în România.

În special în România, analiza efectuată în lucrarea de față este utilă celor cu rol de reglementare a raportărilor financiare conform reglementărilor naționale, care trebuie să vină fie cu modificări la reglementările contabile aplicabile societăților care aplică RAS, fie cu clarificări având ca scop lămurirea incertitudinilor privind contabilizarea și impozitarea monedelor virtuale. Și practicienii care sunt responsabili de prezentarea și contabilizarea monedelor virtuale în situațiile financiare (sau auditorii chemați să valideze imaginea fidelă dată de situațiile financiare) vor beneficia de rezultatele acestui studiu, având o privire de ansamblu asupra tratamentelor contabile posibile, precum și a argumentelor în favoarea și defavoarea acestora.

3. Stabilirea cadrului pentru impozitarea VC utilizate de persoanele juridice

După ce am analizat literatura de specialitate, nu putem să nu constatăm că majoritatea dilemelor fiscale se referă la persoanele fizice. Pentru persoanele juridice, se pare că există doar puține neclarități dacă impozitul este sau nu datorat. Considerăm că principala cauză a acestei discrepanțe este că, în cazul companiilor, este mai probabil ca întrebarea să fie legată de data la care se impozitează un eventual câștig mai degrabă decât dacă este impozabil sau nu.

Pentru criptomonede, atât în 2015, cât și în 2017, unii reprezentanți ai autorității fiscale au declarat că, deoarece VC nu sunt reglementate în România, nu se

poate vorbi despre un cadru de impozitare a VC, cel puțin în cazul persoanelor fizice. Cu toate acestea, începând din 2017, pe diferite canale (neoficiale, cum ar fi în presă), reprezentanții autorității fiscale și-au schimbat poziția inițială și au sugerat că și câștigurile obținute din VC sunt impozabile, atât pentru persoane fizice, cât și pentru entități. Cu toate acestea, niciuna dintre opiniile lor nu a fost oficială întrucât până acum autoritatea fiscală română nu și-a asumat o poziție oficială, publică, și nici nu a dat nicio îndrumare despre cum și când se impozitează astfel de câștiguri.

Lipsa de reacție dovedită atât de autoritatea fiscală, cât și de Ministerul Finanțelor Publice, ca autoritate de reglementare pentru cadrul de raportare financiară, pare greu de înțeles deoarece piața VC este prea mare pentru a fi ignorată. Multe alte țări au publicat deja ghiduri și au modificat legislația fiscală sau principiile contabile, pentru a se asigura că entitățile raportoare și contribuabilii au un cadru adecvat de contabilizare și de plată a impozitelor pentru VC. Ca exemple: IRS a emis o Notă din 2014 (IRS, 2014), în care se menționează că și câștigurile obținute din VC vor fi impozitate în categoria câștigurilor de capital. De asemenea, VC sunt impozitate drept câștiguri de capital în Marea Britanie, Canada sau Australia. Belarus a adoptat recent un nou regulament contabil care prevede că token-urile achiziționate în cadrul ICO, în funcție de intenția entității de a le păstra, pot fi clasificate drept investiții pe termen lung sau pe termen scurt. În 2017, Consiliul de Standarde de Contabilitate din Japonia a publicat un proiect de expunere în care propunea ca VC-urile deținute de o entitate în nume propriu să fie evaluate utilizând prețul de piață la data bilanțului, eventuale diferențe între valoarea contabilă și valoarea justă fiind recunoscute ca un câștig sau o pierdere, atâta timp cât există o piață activă pentru moneda virtuală.

La rândul său, FASB a început să studieze dezvoltarea unui standard contabil pentru moneda digitală începând din 2017. Între timp, IASB analizează, de asemenea, necesitatea unui nou standard de contabilitate.

România, în special, are o cotă unică de impozitare și nu face distincție între impozitul pe profit și impozitul pe câștigurile de capital. Cu alte cuvinte, indiferent de veniturile sau câștigurile care au fost raportate după ce a fost vândut un activ al întreprinderii sau ca rezultat al activității operaționale, impozitul pe profit se determină după aceleași reguli. Baza impozabilă pentru calculul impozitului pe profit este diferența dintre veniturile și cheltuielile raportate în scopuri contabile. Profitul sau

pierderea contabilă sunt ajustate apoi pentru unele elemente neimpozabile sau nedeductibile.

Rezultă că, odată ce o companie a raportat un câștig sau un venit, aceste elemente sunt impozabile, cu excepția cazului în care prevederile specifice privind neimpozitarea lor sunt menționate în Codul fiscal. Reguli similare se aplică pentru cheltuieli. Pentru restul acestei lucrări, folosim noțiunea de venituri sau câștiguri, sau de cheltuieli sau pierderi, cu același înțeles în scopuri fiscale.

Dat fiind că societățile sunt obligate să publice situațiile financiare și să respecte principiile contabile general acceptate, acestea trebuie să raporteze câștigurile sau pierderile rezultate din utilizarea monedelor virtuale și trebuie să impoziteze astfel de câștiguri, deoarece nu există excepții menționate în Codul fiscal.

În România, impozitul pe profit se bazează în mare măsură pe profitul contabil, astfel încât, pentru a decide când se impozitează câștigurile sau se deduc pierderile din utilizarea monedelor virtuale, trebuie să revenim la regulile de bază și să determinăm cum se contabilizează acestea.

Privind literatura de specialitate, constatăm, așa cum am afirmat mai sus, că atât cercetătorii, cât și practicienii dispută modul corect de a înregistra tranzacțiile în care sunt folosite monedele virtuale. Din toate argumentele diferite, se poate concluziona cu ușurință că, pentru moment, nu există cerințe sau reguli specifice privind contabilizarea monedelor virtuale și că, multe autorități sau organisme de reglementare internaționale din diferite țări se află în proces de modificare a cadrelor de raportare contabilă pentru a introduce astfel de reguli.

Pentru a decide metoda contabilă adecvată, o entitate raportoare trebuie să ia în considerare toate întrebările următoare:

1. Cadrul contabil aplicabil?
2. Cum a fost obținută VC?
3. Care a fost principalul motiv pentru care s-a achiziționat VC și cum este utilizată aceasta?
4. Are VC o valoare justă care poate fi determinată?

1. Cadrul contabil aplicabil

În România, diferite tipuri de companii aplică cadre de raportare diferite. Companiile interne ale căror valori mobiliare sunt tranzacționate pe o piață reglementată,

instituțiile financiare și nefinanciare reglementate de Banca Națională a României și de unele companii de stat sunt entitățile care trebuie să aplice IFRS-urile, astfel cum au fost adoptate de către Uniunea Europeană, pentru situațiile lor financiare. Majoritatea societăților comerciale utilizează standardele românești de contabilitate (RAS), care sunt aliniate la Directiva 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind situațiile financiare anuale, situațiile financiare consolidate și rapoartele aferente ale anumitor tipuri de întreprinderi. Există și alte tipuri de entități care trebuie să aplice alte cadre de raportare (cum ar fi companii de stat, instituții publice sau organizații non-profit). Cu toate acestea, ele nu intră în sfera de cuprindere a acestei lucrări. Lucrarea noastră se concentrează în principal pe companiile care utilizează IFRS sau RAS.

2. Cum a fost obținut VC?

O entitate poate obține VC ca urmare a cumpărării sale, prin primirea acesteia în schimbul bunurilor și serviciilor vândute sau livrate în cursul normal al activității sau, ca rezultat al activității de mining pentru aceasta. Nu este imposibil, chiar dacă este puțin probabil, ca entitatea să obțină gratuit aceste VC, atunci când, spre exemplu, le primește ca donație, din greșeală sau din alte surse.

Atunci când se cumpără VC, entitatea poate plăti utilizând o monedă tradițională, schimbând-o cu o altă VC sau chiar ca rezultat al unei ICO.

În cazul Bitcoin, ca exemplu, pentru ca o tranzacție să fie adăugată la registrul public, cineva – un „miner” – trebuie să o valideze. Software-ul rezolvă un algoritm matematic complicat, iar primul „miner” care îl rezolvă primește o taxă de tranzacție care constă în Bitcoins recent lansați.

De asemenea, este posibil să se obțină VC ca rezultat al unei oferte inițiale de monede (ICO). ICO este o formă de crowdfunding folosind criptomonede. Atunci când se produce o ICO, un procent al noilor criptomonede create va fi vândut investitorilor pentru o monedă recunoscută legal sau pentru alte criptomonede, cum ar fi Bitcoin sau altele. De obicei, în cazul ICO, o companie va crea o nouă monedă digitală, în timp ce cealaltă o va achiziționa.

3. Care a fost principalul motiv pentru care s-a administrat VC și cum este utilizat?

Unele entități și-au dat seama că este extrem de profitabil să facă mining pentru VC. Ca atare, principala

lor activitate este de a „mina” VC și, după ce le primesc, ele sunt schimbate pentru monedele tradiționale, mai devreme sau mai târziu. Alte companii acceptă VC doar ca instrument de plată pentru a atrage mai mulți clienți. Anumite companii folosesc VC primite pentru a face plățile curente, pentru bunuri și servicii sau chiar pentru salarii. Alte companii pot decide să dețină VC ca instrument de investiții, pariind că prețul respectivului VC va crește și va conduce la o rată de rentabilitate mai mare decât cea pentru investițiile tradiționale. Perioada de deținere poate varia de la perioade scurte de timp la perioade mai lungi. Alte companii pot specula pe o perioadă scurtă de timp variația prețurilor pentru diferite VC.

Răspunsul la această întrebare poate fi important dintr-o perspectivă contabilă: în funcție de natura acestor VC, clasificarea poate varia în situația poziției financiare de la un element de natura stocurilor la o imobilizare necorporală, spre exemplu. În plus, în funcție de natura activului, măsurarea și recunoașterea câștigului sunt diferite.

4. Are VC o valoare justă care poate fi determinată?

Cei mai mulți care aud de VC se gândesc imediat la Bitcoin, cel mai faimos VC momentan. Cu toate acestea, există o mulțime de alte VC care nu sunt atât de celebre și nu sunt atât de ușor de evaluat la valoarea lor justă, ca în cazul Bitcoin. Acest lucru este important, deoarece într-o tranzacție de schimb, astfel de valori juste pot fi subiective, sau foarte dificil sau chiar imposibil de determinat. În consecință, câștigul sau pierderea din astfel de operațiuni va fi dificil de decis fie foarte subiectiv. În astfel de cazuri, riscurile fiscale la care este expus contribuabilul sunt ridicate.

4. Companiile românești care aplică IFRS

Din perspectivă contabilă, practicienii și cercetătorii au fost de acord că nu există reglementări în IFRS și că există o nevoie tot mai mare de norme specifice aplicabile tranzacțiilor cu VC. Cu toate acestea, majoritatea cercetătorilor și experților par să fie de acord, în ultimul timp, că VC ar trebui să fie clasificate drept stocuri sau active necorporale, în funcție de modul în care entitatea le achiziționează și de utilizarea lor.

Prima întrebare relevantă pentru tratamentul contabil se referă la natura VC. Deși mulți au considerat în timp că

VC este, în esență, similară cu moneda tradițională, recent se acceptă pe scară largă faptul că este o marfă, un bun mobil, și nu o monedă.

Venter (2016) concluzionează că entitățile raportoare clasifică VC într-una din următoarele categorii:

1. Numerar sau echivalente de numerar (în domeniul de aplicare al IAS 7);
2. Instrumente financiare (în domeniul de aplicare al IFRS 9);
3. Stocuri (în domeniul de aplicare al IAS 2);
4. Imobilizări necorporale (în domeniul de aplicare al IAS 38).

Chiar dacă este folosit în mod obișnuit ca o alternativă la moneda tradițională, VC, cel puțin pentru moment, nu respectă sensul acceptat al unei monede tradiționale. De asemenea, deoarece sunt extrem de volatile, VC par să nu respecte definiția echivalentului de numerar. Aceeași concluzie a fost trasă și de alți cercetători (Venter 2016, Kam 2017). Cu toate acestea, EBA consideră că poate fi doar o chestiune de timp până când unele VC, mai stabile și mai acceptate pe scară largă, vor fi considerate bani, în sensul tradițional al cuvântului. Inclusiv un raport al PWC (2015) susține această viziune.

Instrumentele financiare implică un contract care generează un activ financiar al unei entități și o datorie financiară sau un instrument de capitaluri proprii al unei alte entități. Rezultă că majoritatea VC minate sau dobândite altfel de entitate nu corespund definiției unui instrument financiar. Totuși, am menționat că, de cele mai multe ori, entitățile lansează ICO-uri și, prin urmare, sunt oferite publicului noi token-uri sau VC. În funcție de acordurile și caracteristicile contractuale specifice ale acestor VC, definiția instrumentelor financiare poate fi îndeplinită în astfel de cazuri. SEC a lansat îndrumări cu privire la momentul în care trebuie să se considere o ICO ca fiind similară unei IPO (atunci când este vorba despre obligațiile emitentului) și la riscurile implicate.

Pentru entitățile care corespund definiției de broker-trader (cei care cumpără sau vând mărfuri pentru alții sau în nume propriu, cu scopul vânzării în viitorul apropiat și care generează un profit din fluctuațiile de preț sau din marjă) IAS 2 prevede o regulă de evaluare specială. Mai exact, astfel de stocuri cumpărate de brokeri-traderi trebuie să fie măsurate în situațiile financiare la valoarea justă minus costurile estimate de vânzare, iar modificările valorii juste minus costurile de

vânzare trebuie să fie prezentate în contul de profit și pierdere, atunci când apar. IAS 2 pare a fi cel mai adecvat standard pentru companiile care investesc în VC și le transformă în numerar. Cu toate acestea, poate exista o problemă, deoarece IAS 2 menționează o perioadă scurtă de deținere. Există entități care păstrează VC ani de zile înainte de a decide că este timpul potrivit pentru vânzare. Ar putea astfel de entități să clasifice VC ca stoc, în astfel de circumstanțe? Ar fi aplicabile regulile generale prevăzute de IAS 2 pentru aceste active? Regula generală prevede că stocurile trebuie prezentate în situația poziției financiare la cea mai mică valoare dintre valoarea contabilă și valoarea realizabilă netă. Câștigurile raportate peste valoarea contabilă a VC nu pot fi recunoscute în contul de profit și pierdere. Utilizarea costurilor istorice pentru raportarea VC se consideră că nu duce la informații relevante pentru utilizatorii situațiilor financiare.

IAS 38 „Imobilizări necorporale” definește activele necorporale ca active nemonetare identificabile dar fără substanță fizică. Cu toate acestea, activele necorporale care sunt deținute de entitate pentru vânzare în cursul normal al activității sunt incluse în domeniul de aplicare al IAS 2 „Stocuri”.

Dacă acceptăm că VC sunt active nemonetare, pare că VC ar putea fi clasificate ca active necorporale în domeniul de aplicare al IAS 38, dar există unele probleme interesante care apar. După recunoaștere, entitatea raportoare poate alege între modelul bazat pe cost sau cel bazat pe valoarea justă ca politică contabilă. În cazul în care se selectează modelul bazat pe reevaluare, IAS 38 impune ca imobilizarea necorporală să fie înregistrată la o valoare reevaluată, care este valoarea sa justă la data reevaluării minus orice pierderi ulterioare și amortizarea acumulată. În cazul în care valoarea contabilă a imobilizării necorporale crește după o reevaluare, diferența ar trebui să fie recunoscută în alte elemente ale rezultatului global, ca parte a rezervei din reevaluare. Unii cercetători se întrebă dacă un astfel de tratament contabil pentru active care sunt, de obicei, extrem de speculative conduce la informații relevante pentru utilizatorii situațiilor financiare iar răspunsul dat tot de ei este că nu (Venter 2016, Kam 2017).

VC s-ar califica drept active necorporale cu o durată de viață utilă nedeterminată în conformitate cu IAS 38 și nu ar trebui calculată amortizarea lor, deoarece durata de viață utilă nu poate fi estimată. Dacă entitatea primește

VC în schimbul altor VC sau pentru bunurile și serviciile pe care le oferă în cadrul activității sale obișnuite, aceasta face parte dintr-un barter. În principiu, entitatea trebuie să estimeze valoarea justă a VC primită. O problemă similară apare atunci când VC este considerată parte a stocurilor.

Întrucât majoritatea VC nu sunt centralizate și nici reglementate, nu există o piață unică care să fie utilizată ca referință pentru valoarea justă a VC. Bitcoin este lichid și, de obicei, poate fi convertit cu ușurință în numerar sau într-o monedă tradițională, dar multe alte VC nu sunt tranzacționate, astfel încât valoarea justă nu poate fi determinată. În cazul în care VC sunt primite ca rezultat al activității de mining, o întrebare importantă este dacă IFRS 15 se aplică sau nu, având în vedere că, de obicei, nu există nici un contract sau alt acord între entitate și altă parte cu privire la prețul serviciilor de mining furnizate sau la alte obligații contractuale.

Pe de altă parte, dacă entitatea consideră că IFRS-urile existente nu sunt aplicabile VC, atunci, în conformitate cu IAS 8 „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile și erori”, entitatea raportoare trebuie să își creeze o politică contabilă proprie pentru VC folosit. În conformitate cu rezultatele cercetării anterioare (Venter, 2016), considerăm că societățile care cumpără VC pentru investiții pe o perioadă mai lungă sunt nevoite să își creeze o politică contabilă proprie. De asemenea, considerăm că cea mai relevantă metodă contabilă ar fi prezentarea VC la valoarea justă în situația poziției financiare și prezentarea câștigurilor și pierderilor în contul de profit și pierdere.

Deși există argumente în favoarea tuturor categoriilor de active de mai sus, considerăm că VC este un tip nou de active și că IASB ar trebui să emită un nou standard. Companiile românești care folosesc IFRS ca bază pentru situațiile lor financiare ar trebui să-și calculeze și impozitul pe profit pe baza profitului raportat în scopuri contabile. Reguli speciale sunt prevăzute de codul fiscal pentru un astfel de contribuabil, spre deosebire de regulile aplicabile entităților care utilizează RAS. Deși recent codul fiscal a fost modificat pentru nevoile specifice IFRS, spre deosebire de acum câțiva ani (Păunescu, 2015), încă nu există nicio referire la regulile aplicabile pentru VC. Rezultă că impozitul plătit pentru VC este determinat atunci când se recunoaște câștigul în scopuri contabile.

5. Companiile românești care aplică RAS

Așa cum am menționat, standardele românești de contabilitate (RAS) sunt aliniate la Directiva 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind situațiile financiare anuale, situațiile financiare consolidate și rapoartele aferente anumitor tipuri de întreprinderi. La prima vedere, RAS sunt inspirate de IFRS, deoarece acestea includ deja un anumit număr de opțiuni specifice IFRS (Istrate, 2015). Ceea ce pare a fi confuz este totuși faptul că RAS nu conține nici o referință la IFRS ca sursă de interpretare a cerințelor naționale și că entitățile raportoare nu au voie să le folosească ca sursă de inspirație (Albu și Albu, 2017). Acest lucru există, în ciuda faptului că, de regulă, autoritatea de reglementare se inspiră din tratamentul IFRS atunci când caută soluții la diferite probleme de natură contabilă.

În România, Banca Națională a emis un avertisment în 2015, declarând că VC nu este o monedă fiat, nu este o valută reglementată și, de asemenea, nu reprezintă banii electronici, așa cum sunt definiți în Legea 127/2011. VC nu este, de asemenea, un instrument financiar, în accepțiunea Legii 24/2017. În baza legislației românești, VC este doar un bun mobil.

Nu există o regulă explicită privind contabilizarea VC în RAS. Dacă acceptă că VC nu este instrument financiar, nici numerar sau echivalent de numerar, entitatea raportoare trebuie să găsească o altă clasă de active adecvată pentru includerea VC. Spre deosebire de IFRS, RAS oferă doar opțiuni limitate, iar gradul de libertate este limitat. Câteva exemple sunt utile: toate elementele ar trebui să se potrivească nu numai planului de conturi prezentat în Ordinul emis de Ministerul Finanțelor Publice, ci și în formularele standardizate de raportare (situațiile financiare) pe care aceste entități trebuie să le prezinte la sfârșitul anului.

Opinia noastră este că VC ar corespunde definiției stocurilor, așa cum este dată de RAS, deoarece nu există nici o indicație în definiție legată de natura activului. Cu toate acestea, VC ar putea fi clasificat drept stoc, doar atâta timp cât entitatea intenționează să o utilizeze sau să o vândă în mai puțin de 12 luni sau în cursul obișnuit al afacerii sau, dacă motivul principal pentru deținerea acestor active este de a-l comercializa.

RAS este diferit de IAS 2, deoarece nu există nicio excepție aplicabilă brokerilor-traderi, așa cum am prezentat-o mai sus. Rezultă că, dacă o entitate își clasifică VC ca stoc, nu vor exista câștiguri recunoscute peste costul istoric până când activul nu este vândut. RAS obligă entitatea raportoare să prezinte stocul în situațiile financiare la valoarea cea mai mică între valoarea contabilă și valoarea realizabilă netă. Nu pot fi recunoscute câștiguri peste costul de achiziție până când nu este vândut stocul.

Acest tratament contabil, deși nu este foarte util pentru utilizatorii situațiilor financiare, poate aduce beneficii entității din perspectivă fiscală, deoarece nu există un câștig impozabil în absența unui câștig recunoscut în scopuri contabile. Dacă entitatea intenționează să recunoască câștigurile sau pierderile sale, atunci poate vinde și cumpăra VC aflat în proprietatea sa (sau o parte din tipurile de VC deținute) atâta timp cât este dispusă să suporte costurile tranzacției care, de regulă, se consideră a fi mai mici decât comisioanele bancare suportate la transferuri sau schimburi valutare. Pentru VC nu atât de lichide, marcarea acestora pe piață poate fi mai dificilă.

Dacă VC este clasificată ca stoc, atunci când este derecunoscută, societatea ar trebui să utilizeze metoda specifică de identificare sau o altă metodă prescrisă de RAS, cum ar fi FIFO, LIFO, CMP. Întrucât fiecare VC poate fi identificată în mod specific, prin propria sa adresă, credem că este posibil să ținem evidența specifică, individual, cu excepția cazului în care entitatea consideră o altă metodă mai potrivită.

Un alt tip de active curente sunt investițiile pe termen scurt. Majoritatea instrumentelor financiare, astfel cum sunt definite în Legea 24/2017, sunt clasificate fie aici, fie la imobilizări financiare. Considerăm că VC nu se potrivește cu definiția investițiilor pe termen scurt, nici cu definiția activelor financiare pe termen lung.

Ar trebui analizată și o altă clasă de active, parte din numerar și echivalente de numerar. Numele grupului este „Alte valori” și include active precum bilete de călătorie, tichete de masă, timbre fiscale sau poștale și altele. Dacă acceptăm că VC pot fi clasificate ca astfel de active, RAS cere să fie prezentate în situațiile financiare la valoarea nominală, ajustată pentru eventualele pierderi de valoare. În absența valorii nominale, considerăm că ar trebui să se utilizeze costul de achiziție. Câștigurile din fluctuațiile de preț nu pot fi recunoscute până când aceste valori sunt

derecunoscute. Deoarece VC sunt de obicei denumite în valută străină, am analizat dacă este posibil, pe baza RAS, să evaluăm aceste active pe baza cursului de schimb al unei valute publicat la sfârșitul anului. Considerăm totuși că VC nu se clasifică în categoria activelor monetare, așa cum sunt definite de RAS, astfel încât nu este posibil să se recunoască câștigurile sau pierderile din variația cursului de schimb până când acestea sunt derecunoscute.

VC se încadrează și în definiția indicată de RAS pentru imobilizările necorporale, deoarece acestea sunt active nemonetare fără o substanță fizică. Astfel, companiile care au VC și nu le clasifică ca stoc (deoarece nu intenționează să le utilizeze sau să le vândă în cursul normal al activității) le-ar putea clasifica ca fiind imobilizări necorporale. Într-un astfel de scenariu, ar trebui luate în considerare anumite aspecte particulare. Spre deosebire de cerințele IAS 38, RAS permite evaluarea activelor necorporalelor în situațiile financiare doar la costul inițial minus amortizarea și deprecierea acumulată. Astfel, o entitate românească nu va avea posibilitatea de a folosi valoarea justă, nici de a recunoaște câștigurile din variația valorii juste, până când VC este derecunoscut. O altă diferență între reglementările românești și IFRS este că imobilizările necorporale cu durată de viață utilă nedeterminată nu sunt recunoscute conform RAS. Toate imobilizările necorporale, altele decât avansurile clasificate drept imobilizări necorporale, ar trebui amortizate, potrivit RAS. Nu susținem că entitatea nu poate clasifica VC ca fiind active necorporale, deoarece acestea nu au o viață utilă determinabilă; subliniem doar faptul că RAS nu este adaptat nevoilor entităților care utilizează VC.

La fel ca în cazul stocurilor, dacă entitatea intenționează să marcheze câștigurile sau pierderile sale, atunci poate vinde și cumpăra VC lichide deținute atâta timp cât este dispusă să suporte costurile de tranzacție.

Nu putem să nu observăm că în RAS se precizează că situațiile financiare trebuie să prezinte o imagine fidelă dar și că acestea ar trebui să fie pregătite conform cerințelor RAS. Entitățile românești care aplică RAS pot deroga de la prevederile acestuia atunci când consideră că un tratament contabil prevăzut nu conduce la viziunea corectă dorită. Cu toate acestea, în viața reală, nu am întâlnit niciodată un astfel de caz și, considerăm că este dificil de beneficiat de această posibilitate, atâta timp cât există prea puțină flexibilitate în utilizarea planului de conturi și a modelelor publicate pentru situațiile financiare.